

Njegovo delo je zelo obsežno. Poleg samostojnih publikacij je objavil tudi številne razprave v slovenskih in tujih revijah. Zelo veliko je predaval staršem in vzgojiteljem v sklopu delavske univerze. Največ se je ukvarjal s šolskim svetovalnim delom, pedagoško teorijo in prakso, moralno, spolno in družinsko vzgojo, telesno vzgojo, mladinsko psihologijo, antropologijo in slovensko pedagoško terminologijo. Po upokojitvi je napisal štiri avtobiografske knjige, kjer je prikazal svojo življenjsko in poklicno pot.

Umrli je v Ljubljani 28. julija 2008. Leta 2010 je bil v Ljubljani ustanovljen Inštitut Franca Pedička z namenom, da razvija antropološko pedagogiko v duhu Franca Pedička. Leta 2013 je izdal monografijo Franc Pediček: slovenski pedagog.

Franco Pediček (www.dlib.si)

Tatjana Hojan

Slovenski učitelj – 150

List je pred 150 leti ustanovil in urejal aktiven slovenski učitelj Ivan Lapajne. Deloval je v pedagoških društvih, pisal v časopisje, napisal in prevedel več učbenikov in nekaj brošur. Po enoletnem službovanju v Idriji je leta 1872 postal vodja šole v Ljutomeru. Odločil se je za izdajanje Slovenskega učitelja, ker je osrednji slovenski pedagoški časopis Učiteljski tovariš takrat urejal Matej Močnik. Ta je še vedno zagovarjal vpliv Cerkve na šolstvo, čeprav je že od leta 1869 veljal nov šolski zakon. Nemško usmerjeni učitelji pa so že začeli pripravljati svoje glasilo Laibacher Schulzeitung.

Lapajne je bil do leta 1874 njegov urednik in založnik, nato pa je dosegel, da je časopis postal glasilo Učiteljskega društva za slovenski Štajer.

V prvi številki lista je napisal sestavek Naš program, v katerem je opisal načrt uredništva in poudaril vlogo, ki jo ima list zaradi nacionalne diferenciacije. List naj bi bil neodvisen, zastopal naj bi interese slovenske narodne šole in zagovarjal pravice slovenskih učiteljev. Predvsem se bo zavzemal za slovenščino kot učni jezik v šoli. Med drugim je zapisal tudi: »Dober politikar čita politične časopise, dober kmetovalec poljedeljske, in dober učitelj mora čitati učiteljske ali šolske časopise.« Prispevek pa je končal z geslom: »Vse za narodno šolo in narodno omiko!«

Največ prispevkov za Slovenskega učitelja je napisal Lapajne sam, med sodelavci pa so bili še učitelji: Anton Brezovnik, Valentin Jarc, Avgust, Janko in Anton Leban, Simon Meglič, Blaž Pernišek in Janko Žirovnik.

Slovenski učitelj je imel zelo pestro vsebino. Med pedagoškimi članki je objavljeno delo Jana Amosa Komenskega Informatorium šole materinske in nauki pedagogov Johna Locka, Augusta Hermanna Francka in Jeana Jacka Rousseauja. Poročal je o delu pedagoških društev, posebej podrobno o Učiteljskem društvu za slovenski Štajer, o delu državnega in deželnih zborov in šolskih svetov. Pisal je o šolskih zakonih, letnih poročilih, učbenikih in učnih načrtih ter metodiki pouka. Spremljal je delo učiteljskih v Ljubljani, Mariboru, Gorici in Kopru, izobraževanje učiteljstva in delo deželnih in okrajnih učiteljskih konferenc.

Največ prispevkov pa je obravnavalo učni jezik, razmerje med slovenščino in nemščino v naših šolah. Avtorji člankov o poročali o nemščini, ki je kot učni jezik še preveč razširjena, in se zavzemali za pouk v slovenščini. Nastopali so proti nemškutarskim učiteljem in šolskim nadzornikom, zato se je moral urednik Lapajne tudi večkrat zagovarjati pred sodiščem.

List je prenehal izhajati leta 1877, ko je Lapajne postal ravnatelj meščanske šole v Krškem.

Tatjana Hojan

Novi zapiski – 100

Revijo je začel izdajati Albin Prepeluh, pisatelj in politik, urejal pa jo je dr. Dragotin Lončar, takrat profesor na Državni realki v Ljubljani. Bil je zgodovinar in politik, avtor številnih publikacij in člankov. Revija je imela deset števil z vsebino: Članki in razprave in Pregledi, ki so bili: Politični, Gospodarski, Socialni in Kulturni.

V uvodu k reviji je urednik zapisal, da se bo ta ukvarjala z narodno-političnimi in narodno-socialnimi vprašanji. Izrazil je nezadovoljstvo z novo državo Jugoslavijo in z razmerami v Sloveniji. Uvod je končal z besedami: »V dobi splošne podivjanosti in sebičnosti moramo uveljavljati versko, narodno in socialno misel v vsej čistosti; zakaj priboriti je treba zmago načelnosti: ideja bodi nam vodilo in smoter na grapavi poti vsakdanjega življenja, a ne krinka in sredstvo za gmotno in duševno izkoriščanje svojega bližnjega.«¹

Revija je imela kar nekaj sodelavcev z različnih področij. Največ člankov sta napisala urednik in izdajatelj.

Najdaljša članka sta napisala urednik dr. Lončar in nepodpisan avtor. Zadnji je razložil pojme Jugosloven, Slovan in Jugoslovan. Prvega odločno zavrača, kakor tudi izraz Sloveni.

1 Dragotin Lončar: Uvodnik. Št. 1, str. 1–3.